

KÜL A L E H T nr 82

Tsooru mõis, Litsmetsa, Luhametsa, Piisi, Roosiku, Savilöövi, Kikkaoja, Viirapalu

NAISKODUKAITSE VÕRUMAA RINGKONNAS VALITI AASTA PARIM

25. novembril tähistas Naiskodukaitse Võrumaa ringkond oma 14. taasloomise aastapäeva. Pidupäeval Vastseliina kultuurimajas tunnustati keskjuhatuse poolt tublisid tegevliikmeid. Nende hulgas oli ka Eleri Siidra Litsmetsa külast. Tema tunnustati ka Võrumaa ringkonna aasta naiskodukaitsja 2011 tiitli vääriliseks, mida anti Võrumaal välja esmakordselt. 20. detsembril saab Eleri Siidra 25. aastaseks.

Eleri Siidra aasta parima naiskodukaitsja tiitlit vastu võtmas.

Kaks aastat tagasi leidis Eleri tee naiskodukaitsesse. Tegelikult tahtis ta minna Kaitseliitu, kuid lõi kõhk- lema, et järsku ei jõua meestega ühte sammu pidada. Aga ega selleski organisatsioonis armu ei anta. Tihti tuleb kõrvuti meestega olla kui võrdse partneriga, sest osa õppusi on seotud koostööle. Näiteks Kaitseliiduga koos metsas olles vahet ei tehta. Naiskodukaitselt

nõutakse samu asju. Ainult ühel korral meenub Eleri, kus pääses 14kilose kuulipilduja tassimisest. Muidu aga õblukesele naisele meeldib metsas müttamine. See on vahelduseks muudele tegemistele ja annab rohkem energiat ning võimalusi vaikuses oma mõtteid mõlgutada. Pärast mitmepäevast looduse keskel redutamist avastan ennast ikka ja jälle olevat möödunu sees. Seda eeskätt siis, kui hakkab pilguga otsima, kus relv on.

Sel aastal jõudis aasta Naiskodukaitsjaks pärjatud Eleri Siidra palju teha ja käia. Märkimisväärsed on kümnepäevane Kevadtorm, millele järgnes kohe Naiskodukaitsja koormusmatk. Eleri on tunnistanud, et kõige raskem oli just see viimane. Kahte õppust lahutas vaid pool päeva. Poole võistluse peal tuli väsimus peale, jalad olid villed täis, mõned juba katkigi jõudnud minna. Tekkis tunne, et seal ongi minu lõpp-punkt. Teistel puudus eelnev rännak, nemad tõusid püsti ning läksid. Ei jäänud temalgi muud kui järele sörkida. Oh vaesed jalad, kes rännaku tõttu jäid ilma väikeste ja suurte varvaste küüntest. Tagantjärele tohterdasin tükk aega oma veritsevaid jalgu.

Lisaks tööle käimisele Kaitseliidus, lahingukooli valvepostil, jääb Eleril aega kahel korral nädalas õhtuti külastada Tsooru rahvamaja. Tantsimine ongi tema üheks hobiks. Lisaks naisrahvatantsurühmale tullakse teisel päeval segarahvatantsurühma koos elukaaslase Silver Dräbtsinski ja tütre Kristel-Elisega. Silveri ja Eleri kohtumisest oleme me juba kirjutanud 26. detsembri 2007. aasta Külalehes nr 27 pärast telesaate-sarja "Maamees otsib naist". Teisteks meelisaladeks on lugemine ja kudumine.

Artiklis on kasutatud naiskodukaitsjate Kaisa Peedossaare ja Eleri Siidra vahelist vestlust. Kaisa jutust selgub, et instruktor Anu Jõgeva sõnade kohaselt on Eleri Siidra tänavu ligi kahesaja naiskodukaitsja hulgast peajagu üle. Esmakordselt väljaantava Võrumaa ringkonna aasta naiskodukaitsja 2011 konkurentide hulgast polnud talle väärilist vastast.

2011. aasta november. Harald Möttus Tsooru mõisavalitseja Jaan Möttuse koduläve ees asuval ringteel.

Foto: Kalle Nurk

Viimases Külalehes jõudsime Harri (nõnda kutsutakse Haraldit rahva suus) jutustusega Kirikukaevu juurde. Otsustasime käia ka kohapeal, et oma silmaga üle vaadata. Kuuekümne aastaga, mil teejuht viimati siin käis, on ümbrus kõvasti muutunud. Tema kirjelduse järgi klappis kõik, aga allikat polnud. See oli asunud samas metsateede ristmiku nurgas. Mis on ajahammas korda saatnud, jääb esialgu teadmata. Juba eelmise vabariigi lõpuaastatel oli allikas poolkinni sammaldunud. Võib-olla teab keegi veesilma saatusest täpsemalt? Harri meenutustest saame teada, et 1939. aasta suvel valitses suur põud. Kõik naabertalude kaevud jäid tühjaks. Ainult Punga (praeguse Punaku) talu kaevupõhjast helendas vastu taeva peegelpilt. Januse küla päästis Kirikukaev. Koostati talude nimekiri, kes mis järjekorras käib vee järel.

Seekord vett me ei leidnud. Tekkis kujutluspilt, kuidas kirikulised istuvad liivasel metsakünkal, puhkavad väsinud jalgu ja rüüpavad jahedat allikavett. Silm peatub lohukestel künka sees. Esimene mõte, et need on teise maailmasõja mälestus – pommiäugud. Ka siin tulevad appi Harri teadmised. Tema lapsepõlveaegadel asusid künkal talude koopad, kus hoiti talvevarusid. Mäletan isegi, kuidas aastakümneid tagasi ema-isa pärast sügist kartulivõttu kaevasid maasse augu, kuhu pandi osa põlluandidest: kartul, porgand, peet. Tekkinud kuhilik kaeti põhuga. Külmade saabudes visati põhule mullakiht, keskele jäeti väike avaus, mille kaudu said kartulid hingata. Kevadel kuhja avamisel olid köögiviljad samasugused värsked kui sügisel.

Janu kustutatud, täideti ka kaasavõetud veenõu ning kirikulised jätkasid teekonda läbi Pööni talu (kus möödusid Vello Helki noorusaastad) Rõuge poole. Meie aga valime teise tee – mõisavalitseja kodu. Selleks ei kasuta me küll metsarada, kust sada aastat tagasi sõitis tõllavankris oma koju mõisavalitseja Jaan Möttus (Harri vanaisa vend), vaid teeme väikese ringi. Möödume Pööni taluülest, kus elab perekond Perli. Siin hukkus 1940. aastatel Viirapalu küla mees Paul Pelissaar, kellest nõukogude ajal räägiti kui suurest kangelasest ja kelle nimi on raiutud Tsooru pargis asuva vennaskalmu hauakivile. Tulevahetusest kaitseliitlaste ja vene langevarjuri vahel ning selle traagilisest lõpust annab teekaaslane põhjaliku kirjelduse. Sellest aga edaspidi. Kiirustame edasi, sest päike on kesktaevas. Esimene sügiskülm krudiseb jalgade all, kui ületame põllu ning jõuame punasest kivist laotud taluvaremete juurde. Elumaja on olnud kui suur kindlus, mida ühest küljest ümbritseb sügav kraav, teisest aga suur kaevatud tiik. Nii pääsebki taluõuele ainult läänepoolsest küljest. Teadja silm märkab puuderägastikus ringteed, mis laius valitsejama ja peaukse ees. Astume üle ukسلäve, väikesest koridorist edasi ning jõuame kaminaruumi ...

„Poleks osanud unistadagi, et minu jalg veel üle selle ukسلäve astub“, ohkab Harri sügavalt. Mõttlikult uitab Harald Möttuse pilk mööda valitsevat kaost. Meenuvad üle poole sajandi tagused mälestused sugulasest ja nende saatusest. Sellest juba järgmises Külalehe numbris.

Kalle Nurk

Olnust olevale

10. juuli 2007. aasta Külalehes nr 19 pöördusime lugejate poole palvega, et saada teada, kes on pildil. Ene Viimse abiga on nüüd see teada. Sirvides oma albumeid sattus ta samale pildile, millele oli ka esivanemate poolt alla kirjutatud inimeste nimed: Arnold Mürk (vasakult), Paul Noortauts ja Arnold Meeron.

Kirjutades raamatut Luhametsa külast, sattusime järjekordselt uuele huvitavale pildile, mille allkirjana seisis „Tsooru rikkaimad mehed“.

Nüüd otsimegi vastust, kes on need mehed ja mis ajastust. Võib-olla aitab seegi kord lehelugeja.

KL

TUULES JA VIHMAS

Kuidagi harjumatu on detsembrikuu teisel nädalal liikuda õues vihma ja tuule käes. Kuuldub igasugu arvamusi: „Tavaline sügisilm“ ja „Ega talv taeva jää“. Mõlemad ütlused on õiged, sest talv algab alles 22. detsembri hommikutundidel kell 7.30. Et sügis kestab nii pikalt, on mõnes mõttes heagi. Aasta alguses pikk ja külm talv kulutas kõvasti ressursse sooja saamiseks.

Ja ometi on põhjamaa inimene harjunud selleks ajaks nägema mitut lume tulekut ning minekut. Isegi sügiskülmad olid tänavu väga haruldased.

Tuules ja vihmas tantsiti ning lauldi ümber kuusepuu.

Foto: Kalle Nurk

Tuul ja vihm ei sega eestlase jonnit. Nii näiteks ajasid pealinlased kolm korda Raekoja platsil ühte ja sama tuulest ümberkukkunud jõulukuuske püsti. Vihma

trotsides käisid ka tsoorulased enne esimest adventi metsas okkalist puud toomas. Tänavu kinkis jõulurahu sümboli perekond Ilves Variku talust. AS AKO meeskonna abiga paigaldati kuusepuu kaupluste vahelisele platsile.

1. adventil, 27. novembril oli järjekordselt üle polesaja inimese tulnud vaatama jõulutulede süttimist. Tänutäheks oli vallavalitsuse poolt maiustused.

Avasõnad lausus Roosiku külavanem Kalle Nurk, osutades tähelepanu, et Tsooru kandi rahvas on elanud rahulikult ja et nad jätkaksid seda joont ka jõulukuul.

Nii nagu tuulel ja vihmal, on ka rahul ja rahulikusel mitu külge. Liiga rahulikkus võib meid uinutada ning nii võime unustada ümbritseva. Peab jääma valvsus, et hoida ära aastatagune jõulukuuse tulede lõhkumine.

17. detsembril on Tsooru rahvamajja oodatud kõik, et üheskoos vastu minna algavale jõulunädalale. Isetegvuslaste kontserdile järgneb tants ansambliga MG. Järgmisel päeval kell 12 aga on oodata jõuluvana, kellel kaasas kingikotid koolieelikutele.

Jõulud on aeg, kus pööratakse tähelepanu eeskätt oma perele. Nii saab ka iga tsooru kandi inimene kohalolekuga tõestada suurde perre kuulumist. Südant soojendab teadmine, et üha rohkem Kõrgepalu kandi rahvast soovib olla koos meiega.

Kalle Nurk

ÕIGUSED JA KOHUSTUSED

Kõigil meil on oma õigused ja kohustused. Kas me neid ka teame või tahame tunnistada? Inimese loomuses on, et kui räägitakse õigustest, lüüakse pea püsti ning koputatakse rusikaga rinnale. Kohustuste puhul aga tõmbutakse küüru ja püütakse olla nii väike kui võimalik. Seda ei saa üksüheselt muidugi kõigi kohta öelda. Mida kõrgemal ametikohal ollakse, seda suuremad on õigused ja kohustused ühiskonna ees.

Jõulukuu alguses, 5. detsembril korraldas vallavalitsus Kaikamäel õppepäeva, mille eesmärgiks oli omavalitsuse (vallavalitsus ja vallavolikogu) ning kolmanda sektori (seltsid ja mittetulundusühingud) omavahelise koostöö arendamine. Ju põhjustas seda arvamusi, et tegutsetakse nagu haug ja vähk. Kas see nii ka Antsla vallas on, jäi päeva lõpuks selgusetu ning kohalolnutele koduseks mõtisklemiseks. Kahtluse alla võib panna ka ürituse kasuteguri, sest kolmeteistkümnest volikogu liikmest leidis aega kohale tulla kaks – Lea Jõevere ja Üllar Salumets. Viieliikmelist vallavalitsust esindas ainult pearaamatupidaja Eve Sikk. Vallaametnikest oli kohal vallasekretär Tiina Vares ja arenguspetsialist Kalev Joab. Üheksa näppudel võis üles lugeda ka kolmanda poole esindajaid.

Tõise päeva põhitähelepanu pöörles volikogu ümber. Juba esimese lausega käis lektor trumbid lauale – valla kõike kõvem ametimees on volikogu esimees, siis volikogu esimehe asetäitja ning alles kolmandal võimuredeli pulgal on vallavanem. Vallavanem puutub tööülesandeid täites rahvaga igapäevaselt kokku. Volikogu liikmed kogunevad peamiselt kord kuus, et vastu võtta otsuseid. Kelle soovide ja arvamust arvestades nad oma hääle annavad! Kui sageli me kohtame üritustel volikogu liikmeid, kus arutatakse vallas päevakorras olevaid probleeme. Meenub üks tähelepanekutest septembrikuu kultuurijuhtide ringreisilt Rapla-

maale. Ühes vallas oli volikogus arutlusel kooli sulgemine. Kahekümne ühest liikmest oli selle poolt kolm, vastu kaks ja ülejäänud jäid erapooletuks. Mõtlemapanev fakt, mida suutsid ära teha kolm inimest. Ja kool suleti. Kuidas läks meie Lepistu kooliga? Kaikamäe tarkusepäevalt koorub välja tõde, et volikogust on omakorda üle valla arengukava. Iga aasta sügisel vaadatakse see üle ning tehakse vajalikke korrigeeringuid ning täpsustusi. Arengukava on teeviit, mille järgi tuleb käia. Jälle jõuame tagasi meie armsaks saanud kooli juurde. Arengukavas ei räägitud selle sulgemisest midagi! Ja ometi otsustas volikogu kooli sulgeda.

Raplamaalt on võimalik tuua järjekordne näide. Vallavolikogu ja valitsus leidsid vajaliku olema sulgeda küla rahvamaja, mis ehitatud kolhooside ajastul. Mahuka lossi ülalpidamine nõudis suuri väljaminekuid ja ka rahvast oli piirkonda vähe jäänud. Ometi polnud nn käputäis inimesi kultuuritempli sulgemisega nõus. Toimusid tihedad läbirääkimised võimuesindajate ja elanikkonna vahel, et leida ühine kesktee. Enne meie tagasisõitu saime teada, et põhimõtteline kokkulepe saavutati. Esialgu jääb aastaks ajaks maja poole koormusega töösse. Kokkuvõttena tahaks öelda, et Lepistu kooli sulgemine oli paratamatu, seda mõistsime kõik. Ainult kuidas seda tehti? Loodame, et Lepistu kooli pargi saatus on teistsugune. Roosiku külaelanike murest põlispuude saatus pärast ning väljakäidud ettepanekuid arvestades pöördusingi vallavolikogu poole võtta Kooli pargi katastriüksus müügist maha ning jätta see kohaliku seltsielu arendamiseks. Viimase vallavolikogu otsuse alusel jäetigi kooli park müügitetetest välja.

Kalle Nurk

Roosiku külavanem

ÕNNITLEME SÜNNIPÄEVALAPSI

80 Elsa Jaarma	25. detsember	Savilöövi	62 Toivo Lokk	27. detsember	Tsooru
77 Ilse Kalda	6. detsember	Piisi	60 Tõnu Rätsep	6. detsember	Litsmetsa
77 Theodor Liibert	10. detsember	Litsmetsa	60 Rein Veide	23. detsember	Roosiku
71 Jüri Laidver	15. detsember	Tsooru	59 Mart Antsov	24. detsember	Tsooru
70 Agu Liibert	31. detsember	Litsmetsa	55 Aivar Koobakene	18. detsember	Tsooru
66 Leo Ilves	5. detsember	Kikkaoja	53 Ester Rätsep	8. detsember	Tsooru
62 Ruth Drenkhan	14. detsember	Tsooru	53 Vilja Horg	22. detsember	Savilöövi
62 Vladimir Vassiljev	22. detsember	Tsooru	52 Toomas Mõttus	5. detsember	Savilöövi

Tsooru kandi rahva teabeleht

KÜLALALEHT

Väljaandja: MTÜ Tsooru Koidukiired
Toimetaja Kalle Nurk tel: 5193 0084

Kuulutused ja kaastööd : kalle@antsla.ee
Trükiarv : 40
Külaleht Internetis: tsoorukant.planet.ee